

שבת קלז

משה שווערד

1. שערים מצויינים בהלכה

<p>ומל את של אחר השבת בשבת חייב. הקשה בשו"ת מהר"י אסאד (ח"ב סי' רמט) בשם מורו הגאון בספר מגן אבות, דאמאי חייב, והא בלא"ה מילה מקלקל הוא, ורק הוא מתקן משום תיקון מצוה שבו, וכיון דנימול תוך ח' צריך להטיף ממנו דם ברית, וא"כ הו"ל מקלקל, ותירץ דהמילה עשאו לישראל, אלא דצריך לקיים הטפת דם ברית בזמנו משום מצוה, וכיון דבר ישראל הוא הו"ל תיקון גברא, עיי"ש שהאריך בזה. (ועיי' משי"כ לעיל קלו. ד"ה מלין) והוא חריץ דאע"ג</p>	<p>דמקלקל הוא בגוף המילה מ"מ מתקן הוא במפרק, דאי לא מיץ סכנתא הוא, ועיי' קשאת אריה (סי' נב) שס"ל שאם מל תוך זמנו אין שם מצות מילה, והקשה דא"כ למה כשכח ומל את של אחר השבת בשבת חייב, הרי מקלקל הוא שאין כאן תיקון גברא, עיי"ש. (ותירץ כיון שעכ"פ מלו ולא צריך עוד מילה נחשב כתיקון גברא, וכ"כ במנ"ח (מצוה ב) דאפילו צריך עוד להטפת דם ברית, מ"מ הוי מתקן דאין צריך עוד לכרות ערלתו. (ועיי' משי"כ בסמוך ד"ה חתם) וכתב בשאג"א שם דהמל תוך ח' אין מצות מילה עליו, ויכול למולו אפילו עיי' פסולים.</p>
--	---

2. שפת אמת על שבת דף קלז/א

בגמ' ושניהם לא למדוה אלא מע"ז. הלשון תמוה דר"א לא יליף כלום מע"ז ואי משום דכל חטאת שבתורה מע"ז נלמד מ"מ לא שייך כאן לומר דשניהם למדוה [האי דינא דהכא אלא מע"ז], ולכן הי' נלע"ד דגם לר"ח דהא דר"א מחייב במל את של ע"ש בשבת מיירי דוקא בשקדם ומל את של שבת בע"ש משום דלא ניתנה שבת לדחות ולא טריד במצוה הוא. אבל בשניהם לפנינו א' מע"ש וא' מהיום גם ר"א פוטר. וג"כ נלמוד מע"ז בדרך זה מה ע"ז אמר רחמנא לא תעביד ולית בי' מידי דאמר רחמנא תעביד בכה"ג חייב. אבל ביש לפניו מילה דחד תינוק דאמר רחמנא תעביד פטור גם על השני. ולר"י עיקר הלימוד הוא לענין אי עשה מצוה מיהו לשון הגמ' לקמן לא משמע הכי ודו"ק [וגם בפסחים (ע"ב ע"ב) משמע דר"א מחייב בכל גווני ע"ש]:

3. רמב"ם הלכות מילה פרק א הלכה טו

הוציא העובר ראשו חוץ למעי אמו בין השמשות אע"פ שלא יצא כולו אלא בלילי שבת אין מלין אותו בשבת, וכל מי שאינו דוחה את השבת אינו דוחה את יום טוב ראשון ודוחה את יום טוב שני, ובשני ימים טובים של ראש השנה אינו דוחה לא את הראשון ולא את השני, וכן מילה שלא בזמנה אינה דוחה את שני ימים טובים של ראש השנה.

4. שו"ת הרא"ש כלל כו סימן ה

נשטט כאן סי' ו' מילה שלא בזמנה, אינה דוחה י"ט שני של גליות. והא דקתני בפרק רבי אליעזר דמילה (קלז): שני ימים טובים של ר"ה, נימול ל"ב; הוא הדין בי"ט של גליות, אלא שהמשנה נשנית בארץ ישראל. דדוקא גבי מת התירו לדחות יו"ט שני, והתירו אפילו ביו"ט שני של ר"ה =ראש השנה=, אבל במילה שכבר עבר זמנה, לא התירו לדחות יום טוב שני בשבילה.

5. שו"ת נודע ביהודה מהדורה קמא - אורח חיים סימן ל

ובגוף הדין שנחלקו הרמב"ם והרא"ש במילה ודאי שלא בזמנה דלהרמב"ם דוחה יום טוב שני ולהרא"ש אינו דוחה, נראין דברי הרא"ש דמה סברא יש להקל בשאר ימים טובים יותר מר"ה מה שאינו תלוי ביומא אריכתא, והרמב"ם בפירוש המשנה שם פרק ר"א דמילה באמת כתב שבר"ה נימול לשנים עשר לפי שהוא יומא אריכתא ולענ"ד צ"ע. והרא"ש בתשובה שפיר השיב שהרי לענין מת שהקילו הקילו גם ביום טוב שני של ר"ה וא"כ גם לענין מילה אם היו מקילים בשל גליות היו מקילים גם בר"ה. ואעפ"י שנראין דברי הרא"ש מ"מ מי שרוצה לסמוך על הש"ך שהכריע כהרמב"ם וסמ"ג להקל ביום טוב של גליות אין מוחין בידו והנלע"ד כתבתי. והנה שבגוף הדבר שהתיר הרמב"ם בשאר יו"ט של גליות עיקר טעמו ממה דאמר שם במשנה בפרק ר"א דמילה שני יו"ט של ר"ה נימול ל"ב, א"כ חזינן שדקדק התנא לומר שני יו"ט של ר"ה והרא"ש בתשובה דחה הוכחה זו וכתב לפי שתנא דמתניתין הי' בארץ ישראל לכך נקט של ר"ה. ואני אמרתי עוד טעם דהתנא נקט של ר"ה לרבותא אף שהוא מלתא דלא שכיחא שיהיה אלול מעוברת אפ"ה לא שרינן מילה שלא בזמנה וק"ו בשני יו"ט של פסח. ואמנם רש"י בפ"ב דערכין במשנה דאין קטן נימול פחות מח' ולא יותר על י"ב, פירש ג"כ אם חלו שני ימים של ר"ה וכו'. א"כ חזינן גם רש"י נוטה לדעת הרמב"ם וא"כ הסומך עליהם להקל לא הפסיד. מהגדול ממינסק ע"ש במה דהכריע כהרא"ש ביו"ט ב' של גליות. ודבריו תמוהין עיין ביצה (דף כ"ב) גבי מכחל עינא ודוק:

6. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן רנ

תחלת דינו על דברי תורה אשר נפשו היפה בשאלתו לחוות דעתי בענין מילה שלא בזמנה ביום טוב שני של גליות דהחליט המחבר בי"ד סי' רס"ו להחמיר כהרא"ש והש"ך סק"ח כ' להקל כהרמב"ם והנה הש"ך לא ראה תשובת התשב"ץ ח"ג סי' רפ"ד שכל' בסוף התשובה אלשון רש"י פסח' דף מ"ז ע"א ד"ה בי"ט של ר"ה כו' בסוף הדבור יו"ט של ר"ה דוקא דבזמן

לחה"פ לא הי' ב' י"ט של גליות עכ"ל וכל' תשב"ץ ונראה מדבריו שאם הי' אפשר שיהי' בי"ט של גליות כמו שאינו דוחה י"ט א'

כך אינו דוחה י"ט ב' ולמדנו מדבריו כי מה ששנינו בפ' המילה יש נימול לשמנה כל ר"ה כל דה"ה בי"ט של גליות דמילה של"ב = שלא בזמנה = אינו דוחה י"ט ב' של גליות אלא דתנא נקט בי"ט של ר"ה דתנא ירושלמי הוא דלית להו בי"ט של גליות ובזמן שמקדשי עפ"י הרא"י דאלו בזה"ו לא משכחת לה בבי"ט שר"ה דאין תשרי חל ביום א' דלא אדו ראש אלא ודאי בזמן שמקדשי עפ"י הראיה דלית לה בי"ט ש"ג = של גלויות = וסרכא דמתני' דמנחות דנקט בי"ט של ר"ה בדוקא נקט ה"ג וה"ה לדידן דאית לן בי"ט ש"ג כי היכי דלא דחי ספק מילה י"ט ב' שר"ה ה"ה י"ט ב' ש"ג והרמב"ם ז"ל תפס לשון המשנה כפשטה כל וכל"כ בס' המצות הגדול ונראה כי לא בהשגחה כ"כ וראיתי בס' יו"ד שהרא"ש ז"ל כ' בתשובה שאינה דוחה י"ט ב' ש"ג ולא פירש לנו טעמו ונראה שטעם זה אמרה הרא"ש וראוי לסמוך עליו כ"ש להחמיר ולפי שהוא דבר נוהג תדיר כתבתי זה שמעון בה"ר צמח ז"ל עכ"ל העתקתי הואיל ואפשר שאינו מצוי בגבולו. ולכאורה נלפע"ד דלפי' התשב"ץ דסירכא דלישנא דמס' מנחות נקט א"כ תנא בירושלים ממש קאי ולא בשאר ארץ ישראל א"כ מוכח מזה דה"ה וכל"ש ביטש"ג = ביום טוב של גלויות = בי"ט ב' ש"ג אע"פ שאינם אלא ממנהג אבותינו מ"מ לא דחי והוא דהרי בירושלים עצמו לא משכחת ר"ה בספק בשום אופן אלא כשהגיע מנחה ולא באו עדים אז ידעו בוודאי כי היום חול גמור בלי שום ספק ואך רבנן גזרו לנהוג בו קודש בשארית היום כדי שלא יזולו בו בשנים הבאו' ומפני חששא קלה כזו דחו מצות מילה שלב"ז = שלא בזמנה = ליומא אחרת אחר י"ט א"כ ה"ה לי"ט ב' ש"ג בי"ט ב' ש"ג אע"פ שאינם אלא ממנהג אבותינו מ"מ לא דחי והוא דהרי בירושלים עצמו לא משכחת ר"ה בספק בשום אופן אלא כשהגיע מנחה ולא באו עדים אז ידעו בוודאי כי היום חול גמור בלי שום ספק והיה נמי משום שמא יחזור הדבר לקלקול ויזולו בו ועוד שלע"ד ק"ו נמי הוא דכבר כתבתי במקום אחר דהך מנהג י"ט ב' קרוב לדאורי' הוא דהוה כדבר שנאסר במנין דאע"ג שנתבטל הטעם לא נתבטל התקנה אא"כ עברה החששא כמ"ש הראשונים ועי' בקיצר במג"א ס' תס"ח והכא כיון שאפשר בשום אופן בעולם שיחזור הדבר לקלקול הרי החששא קיימת אע"ג דהטעם בטל דאין כאן ספק מ"מ כיון שהחששא קיימת ה"ל קרוב לדאורייתא משא"כ ר"ה בירושלים מן המנחה ולמעלה דאע"ג דהוא חמור לענין ביצה היינו משום חמור ודאי חול ואפ"ה עשאוהו י"ט לא שייך לעשות בו קדושות מספק וע"כ לעשותו מדרבנן כיומא אריכתא משא"כ בי"ט ש"ג חמור קולו שה' מתחלה מספיקא דאורי' ועי"ז ה"ל כל א' ספק י"ט ס' חול וב' קדושו' הם גם עתה אין לנו להחמיר יותר ממנהג אבותינו אבל בעצמותו הוה בי"ט ש"ג ק"ו מבי"ט של ר"ה בירושל' לכאורה וצ"ע אהרמב"ם וסיעתו לכאורה.

וראיתי בנב"י קמא ס' למ"ד /ל/ מייתי מלשון רש"י עירובי' ח' ע"ב דבמתני' תנן סתמא לא יותר על י"ב ורש"י פ' בי"ט של

ר"ה משמע דס"ל כהרמב"ם ולא עי' בתשב"ץ הנ"ל דמייתי מפירש"י פסחי' מ"ז הנ"ל דלא כהרמב"ם וע"כ רש"י גם

בעירובי' שגירת לישנא דש"ס דשבת נקט ולישנא דש"ס דמנחו' ולעולם כהרא"ש ס"ל ולא כרמב"ם...

7. שערים מצויינים בהלכה

דף קל"ז: מל ולא פרע את המילה כאלו לא מל. הקשר התוס' תימא אמאי איצטרין למיתני האי, כיון דכבר תנא דבשר החופה את רוב העטרה מעכב המילה, וכי לא פרע, עדיין רוב העטרה מכוסה. וביים של שלמה מס' יבמות (פ"ה ס"ג) כתב דמל ולא פרע הוי כאלו לא מל לגמרי, ואפילו חצי מצוה לא קעביד, ואשתכח דעשה חבורה בשבת, וחייב כרת איכא, ותדע מדתנן אלו הן ציצין המעכבין המילה כשר החופה רוב העטרה כו' מודנקט גבי ציצין לשון עיכוב וגבי פריעה כאלו לא מל, משמע דלא נקרא מילה כל עיקר בלא פריעה, ומיושב בזה קושיה התוס' דאם לא נשאר רק ציצית המעכבין מיקרי מל כדרכו, רק נשאר דבר המעכב ובוה עכ"פ קיים פלגא דמצוה, משא"כ במל ולא

פרע לא עשה שום מצוה כלל. ועי' בשו"ת נוב"י (מהד"ת או"ח ס"י כב) שהקשה עליו, דא"כ על חנם מלו דור המדבר, שלא פרעו בדאיתא במס' יבמות (ע"א): עי' בתוס' שם (ד"ה מה טעם) ולדבריו למה מלו כלל, אלא ע"כ הא דאמרינן מל ולא פרע כאלו לא מל, היינו בלא פרע אח"כ, אבל אם פרע אח"כ התחל המצוה למפרע בשעת חיתוך, עי"ש. ועי' משי"כ בלחם שמים. ובעיקר קושיה התוס' עי' בב"ח (יו"ד ס"י רסד ד"ה מל) ובתירו"ט ובקרבן העדה, ובשבת של מי, ובתשו' מהרש"ם (ח"א ס"י כו ד"ה אבל).

[כתב היראים (ס"י יט) כשם הרא"ם הא דאמרינן מל ולא פרע כאלו לא מל, הני מילי בקטן, אבל בגדול א"צ לפרוע, דכן מצינו באברהם אבינו שלא פרע, שלא היה צריך אלא חיתוך כשר כיון שנתמנע כבר ע"י

תשמיש. עי"ש שהשיג עליו דהלמ"ס הוא, וגם בגדול שייך דין זה. ועי' משי"כ להלן (ד"ה א"י הבן) ובדברינו מס' ע"ז (י: ד"ה ווי ליה) בענין זה. ועי' בשאגת אריה (ס"י מט) שבני קטורה חייבים במילה ולא כפריעה, שהרי לא ניתנה פריעה לאברהם אבינו, הלכך אינם ככלל ואתה את בריתי תשמור, שהמל ולא פרע בישראל כאלו לא מל.

8. שו"ת הרשב"א חלק א סימן קסו

ולענין שהחינו שאמרת אבי הבן מברך בשעת מילה כיצד הוא מברך? כי שמא לא כלו לו חדשיו ונמצא מברך ברכה לבטלה וכיצד הוא המנהג הנכון? דע שבכל הארצות האל לא ראינו מעולם מי שברך שהחינו בשעת מילה. ואפילו לאחד מן הגדולים שהיו בארץ הזאת לא ראיתי כן. אבל מי שמברך אין לחוש לשמא לא כלו לו חדשיו דכל שגמרו סימניו שערו וצפרניו אין חוששין. וסומכין על סימנין אלו אפילו למולו בשבת החמורה כל שכן לענין ברכה.

9. שו"ת הרשב"א חלק א סימן רמה

שאלת אם מברכין שהחינו על המילה וכן מי שנולד לו בן אם מברך שהחינו? תשובה מסתברא דכל שנולד לו בן צריך לברך שהחינו בין נולדו לו בנים אחרים בין לא נולדו לו בנים. דהא קיימא לן כלישנא בתרא דרבי יוחנן דאמר בפרק הרואה (דף נ"ט ס"ו/ס"א ב) בין קנה בתים אחרים בין לא קנה מברך שהחינו. אלא שלא ראיתי שנהגו כן אפילו הגדולים אשר בארץ. ושמא עשאוה רשות כקרא חדתא דמברכין זמן ולא בחובה. דכל שאינו בא מזמן לזמן כמועדות אין מברכין שהחינו בחובה. וכדאמרינן בראש השנה מהו לומר זמן בראש השנה וביום הכפורים? רשות לא קא מיבעיא לי דאפילו אקרא חדתא אמרינן. כי קא מיבעיא לי חובה. כיון דמזמן לזמן קא אתו אמרינן או דילמא כיון דלא איקרו רגלים לא אמרינן? ומפני שראיתי גדולי הדור שלא נהגו לומר אני נוהג כן. ואף על פי שזו אינו מספיק כל הצרך שהרי בפדיון הבן תקנו זמן. ושמא אף על מצוה ממצות התורה כפדיון הבן אומר. ולפי טעם זה כל אותן שבפרק הרואה נ"ט ס"ו/

בקנה כלים חדשים ונפלה לו ירושה מאביו וכל אותן שנזכרו שם דלאו מזמן לזמן אלא במקום הנאה בלבד י"ל דלאו בחובה אמרום אלא ברשות. ומשום פלוגתא דאית בהן בקנה כיוצא בהן או בהיו לו כיוצא בהן שאין אומרין ואם בא לומר מונעין אותו. **אבל על המילה אין אומרין זמן.** תדע שהרי אמרו בפרק רבי אליעזר דמילה (דף קל"ז ב) המל אומר על המילה אבי הבן אומר להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. העומדין שם אומרין כשם שהכנסתו. המברך אומר אשר קדש ידיד מבטן. ולא נזכר באחד מהם שהחיינו. ומיהו אין הטעם מחמת דאית ליה צערא לינוקא כמו שאמרת. שלא נאמר טעם זה אלא בברכת שהשמח' במעונו. במקום דאיכא צערא לינוקא גם האב מצטער ולא שייך לברוכי שהשמחה במעונו. **אבל ברכת שהחיינו אינה תלויה בשמחה אלא תלויה בדבר שמגיע לו תועלת.** ואף על פי שמתערב עמה צער ואנחה שהרי אפילו מת אביו ונפלה לו ירושה אומר שהחיינו. אלא טעמא דמילתא כתב הרב בעל העיטור ז"ל לפי שהיא מצוה שמוטלת על בית דין ואינה כפדיון שמוטל על האב.

10. רא"ש מסכת שבת פרק יט סימן י

... רבינו שמואל בר מאיר ז"ל הנהיג במקומו שיברך אבי הבן **קודם המילה** משום דלהכניסו להבא משמע כדאמרין פרק קמא דפסחים (דף ז א) בלבער כולי עלמא לא פליגי דלהבא משמע. ועוד דכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן. ור"ת ז"ל אומר דאין לשנות המנהג מדתני בברייתא המל תחלה והדר אבי הבן. ועוד מדקאמר העומדים שם אומרים כשם שנכנס לברית משמע שכבר נכנס. והא דאמר בפסחים בלבער כ"ע לא פליגי ה"פ דלהבא משמע טפי מלשעבר ומיהו לשעבר נמי משמע כי פליגי בעל ביעור מ"ס להבא נמי משמע כמו מעיקרא והא דאמר כל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן ה"מ כשהמברך עצמו עושה המצוה. ואומר ר"ת ז"ל דברכה זו אינה דוקא על מילה זו שנעשית עכשיו קאי אלא מודה ומשבח להקב"ה שצוה לעשות מצוה זו כשתבוא עוד לידו ותקנו לה מקום זה לגלות ולהודיע דזאת המצוה נעשית לשם הקב"ה ולא לשם מורנא ולא לשם הר גריזים. ועוד שמעתי כשאבי הבן מברך מיד אחר ברכת המוהל מיקרי שפיר עובר לעשייתו וגם להבא לפי שעדיין לא פרע ותנן מל ולא פרע כאילו לא מל:

11. שערין מצויינים בהלכה

אבי הבן אומר אשר קדשנו במצותי וצונו להכניסו בבריתו של א"א. כתב הרא"ש, דיברך בין מילה לפריעה, והוי עובר לעשייתן. ומשמע דשייך על פריעה בריתו של אברהם אבינו. והקשה בחי' חתם סופר, הא לאברהם אבינו לא ניתנה פריעה, ומה שייכות הפריעה לאברהם, וי"ל בדוחק. והעלים התירוץ. ועי' משי"כ בשרית חת"ס (י"ד סוס"י רמט) ליישב בדוחק שני תירוצים. וכן הקשה במנ"ח (מצוה ב). ומשי"כ דהפריעה לא ניתנה לאברהם, הוא

12. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן רמט

... אך ברכת להכניסו הי' צל"ע קצת להיות כי בלאה"נ נתקשיתי על הרא"ש דהעלה לברך להכניסו בין מילה לפריעה והוה שפיר עובר לעשיית הפריעה משמע מיני' דשייך על פריעה בריתו של אאע"ה וק' הלא לא נצטוה אאע"ה על פריעת מילה ובכתבי הראשון רמזתי שנדחקתי בישובו ולא עלה בידי כהוגן והדחוקים הם שני אלן א' מה שהזכיר דלפ"מ הרא"ש ופסקו בש"ע א"ח סי' קנ"ח דמברך ענט"י = על נטילת ידים = קודם שמקנה ידיו משום שגם הקינוח מהמצוה הוה שפיר עובר לעשייתן וה"נ דכוותי' שהרי כל שלא פרע כאלו לא מל אלא שזהו נ"ל דשייך לתרץ אלו היה נוסח הברכה אקב"ו = אשר קדשנו במצותי וצונו = על הכנסת ברית סתם כמו שאומרים כשם שהכנסת לברית ולא הי' מזכירים אאע"ה בענין זה וגם לא הי' אומרים להכניסו להבא אלא על הכנסת ברית ואז לא הי' קשה עלינו רק מה שאינו עובר לעשייתו אז הי' דומה ממש להתם דכיון דקודם המצוה ממש לא יתכן לברך שמא יניחנו המוהל וילך לו אזי מברכים באמצע קיומה ומקרי עובר לעשייתן אבל מי הכניס חז"ל לתגר הזה לתקן הנוסח להכניסו בבריתו של א"א ובריתו של אאע"ה כבר עבר וכבר נכנס לה ומחזי כשקרא זה הוא קשה לפע"ד. ועוד תי' אחר היותר מרווח והוא לפמ"ש לעיל דבריתו של אאע"ה הי' על הסרת כל מה שעתיד להקרות ערלה וזה יותר נכון מ"מ קשה קצת אי ס"ד דתיקון חז"ל הי' לברכו בין מילה לפריעה לא הי' להזכיר שמו עליו במה שלא נצטוה ומכ"ש אם לא ימול אלא יחזור על ציצין המעכבים פריעה לחוד איך יברך כנ"ל אלו דברי.

13. שפת אמת על שבת דף קלז/ב

בגמ' העומדים אומרים כשם שנכנס לברית כו' לגירסא כו' משמע שמברכין את התינוק הנימול. [אבל לגירסת הרי"ף והרמב"ם כשם שהכנסתו לברית כו' מברכין את האב כמ"ש הט"ז והש"ך ביו"ד (סי' רס"ה) ע"ש מ"ש אם אין האב שם כיצד יאמרין] וי"ל משום דמוסכן הוא לאחזר מילה צריך הוא לברכה:

14. שערים מצויינים בהלכה

בט"ו (סק"ב) ובש"ך (סק"ג). ולגירסא זו מברכין החינוך הגימול, והטעם לזה כתב בשפת אמת, משום דמסוכן הוא לאחר המילה צורך הוא לברכה. ועי' בסמ"ג (מ"ע כח) שכתב, כן תכניסו לתורה לחופה למעשים טובים ולמצות. ובסדר רב עמרם גאון כתב קודם לתורה ולחופה ולמצות ולמע"ט. ובדקדוקי סופרים כתב שכ"ה הגירסא בכת"י אקספורד. ובירושלמי ברכות (פ"ט ה"ג) ליכא תיבת מע"ט, רק הגר"א הגיה דצ"ל ולמע"ט. וכתב בחי' הר"ן דאומרים כן תכניסו לתורה ולחופה ולמע"ט מפני שהאב חייב לבנו ללמדו תורה ולהשיאו אשה ולהוריקו בדרך ישרה. ועי' בכ"ז (שם) בשם אבודרהם דאומרים כך יכנס לתורה ולחופה ולמע"ט, שאלו הן מצות הבן המוטלת על האב, וסדרם על זה הסדר דאמרין [עי' קידושין כט:]: לעולם ילמדו אדם ואח"כ ישא אשה, והוכיח אח"כ מע"ט אע"פ שהוא חייב במצות משהוא כן י"ג, מ"מ אינו בן עונשים עד עשרים, וכבר היה בן שמונה עשר לחופה. ובמעדני יו"ט סוף מס' בכורות (ה"ל פדיון בכור אות ו) הקשה עליו דמי היה גרע אם היו מתקנים לומר מע"ט קודם חופה, כדי להתפלל שיכנס למע"ט מיד שיהיה בר מצוה, וכן עונשים בכ"ד של מטה, וכי זוטרות היא להנצל מעונשים של ב"ד, ע"ש בדבריו. וע"ע בשדי חמד (מערי א' סי' יט).

העומדים שם אומרים כשם שנכנס לברית וכו'. עי' בהגהות הב"ח דאומרים כשם שהכנסו לברית כך תכניסו לתורה. וכ"ה גירסת הר"ף והרמב"ם (מילה פ"ג ה"ב) והטור ושו"ע (סי' רסה ס"א). וכ"ה בתוספתא מס' ברכות (פ"ה הי"ז) ופירושו דזה ברכה להאב כשם שהכנסו וכו'. ובמאירי כתב מי שהכניסו לברית הוא יכניסו וכו'. אבל ברא"ש הגירסא כהגמ' כאן. וכן גרס הגר"א בהתוספתא שם. וכ"ה במרדכי (סי' תכב). ועי'

15. רש"י מסכת שבת דף קלז עמוד ב

אשר קידש ידיו מבטן - יצחק קרי ידיו, על שם אשר אהבת (בראשית כב).

16. תוספות מסכת שבת דף קלז עמוד ב

ידיו מבטן - אומר ר"ת שהוא אברהם אבינו שנקרא ידיו שנאמר (ירמיה יא) מה לידידי בביתי כדדרשינן במנחות בפרק כל המנחות (ד' נג: ושם) ושלושת האבות נזכרים חוק בשארו שם הוא יצחק וצאצאיו חתם באות ברית קדש הוא יעקב וצאצאיו הוא ובניו כמו שתרגם יונתן הצאצאים והצפיעות בניה ובני בניא (ישעיה כב) כלומר יוצאי צאצאיו.

17. חידושי הרשב"א מסכת שבת דף קלז עמוד ב

...וא"ת מנא לן באברהם שנתקדש מן הבטן, י"ל דדלמא קים להו דילפי לה בגזירה שוה דידיעה שוה דידיעה באברהם כתיב כי ידעתיו (בראשית י"ח) ולהלן כתיב (ירמיה א') בטרם אצרך בבטן ידעתך.

18. מהרש"א חידושי אגדות מסכת שבת דף קלז עמוד ב

אשר קדש ידיו כו'. עי' פירש"י ותוס' ועי"ל דאכלל ישראל אמר אשר קדש ידיו שקראו הכתוב ידיו כדכתיב מה לידידי בביתי וגו' כפירש"י לפי פשוטו בספר ירמיה וכתוב את ידיו נפשי וגו' ואמר בהם מבטן עש"ה העמוסים בני בטן ואמר חוק בשארו שם לא כשאר חוקים שאינן בגופו של אדם כמו התפילין והציצית אבל זה החוק הוא למעלה בגופו של אדם כהיא דפ' התכלת שכתבנו לעיל ואמר וצאצאיו של אברהם הנזכר לעיל חתם באות ברית קודש שהמילה היא אות ברית כמ"ש לאברהם והיה לאות ברית ביני וגו' והוא חותם הקודש ע"ש גדר ערוה דכ"מ שתמצא גדר ערוה נאמר בו קדושה וכמ"ש שהמילה באה למעט תאות המשגל ועל כן בשכר זאת צוה הקב"ה לאברהם להציל ידידות שאריתנו דהיינו גופינו משחת דהוא הגיהנם כמ"ש בפ' עושין פסין שאברהם יושב על פתחו של גיהנם ומסין משם למי שאין בו דבר ערוה ועבירה וכל הבא על הנכרית נמשכה ערלתו ולא מבשקר ליה והיינו למען בריתו אשר שם כו' ודו"ק.

19. שו"ת רע"א - קמא - סימן מב

...ולזה צ"ל כיון דהב"י כ' בשם הר"ר מנוח, דאם האב הוא המוהל לא יברך להכניסו, דלא שייך ב' ברכות על מצוה אחת, ולזה נהי דלא קיי"ל כן מ"מ בליכא אב ודנין דשלוחא דב"ד יברך, בחרו יותר בתופס הבן ולא להמוהל שלא יברך ב' ברכות: וא"כ י"ל דזהו במוהל דעלמא אבל באבי האב דלו שייכות ענין הברכה יותר מאחר, דאף דבמילה ל"א בסוגיא דהיכי דליכא אב דחייב אבי האב למולו, ורק לענין ללמדו תורה אמרינן כן בקדושין וילפינן מקרא והודעתם לבניך ולבני בניך, מ"מ י"ל דלענין ברכת להכניסו הוא שייך יותר, כי הלבוש [סי' רס"ה] כ' דיש מתמיהים למה יברך האב להכניסו, הא המוהל שלווחו, ושלווחו של אדם כמותו, וכיון שהמוהל מברך על המילה מה צורך לאב לברך להכניסו, הרי המילה היא בריתו של א"א, וי"מ דברכת להכניסו אינה כלל על המילה רק האב משבח ומברך לד' שמיום ההוא והלאה מוטל עליו עוד מצות אחרות הנגררות אחר המילה, והם שמצוה לפדותו אם הוא בכור וללמדו תורה ולהשיאו אשה, עיי"ש: וכיון דבכללן הוא ללמדו תורה שזהו חיוב גמור על אבי אב הבן כדאיתא בקידושין, ועיין בכ"מ דמחויב אפילו לשכור מלמד ללמוד עם בן בנו, וא"כ להכניסו שייך יותר על אבי האב, גם י"ל דבהכנסת ברית עצמו שייכות יותר על אבי האב מעל

אחר, כי מצינו במתני' סוף פרק ג' דנדרים גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה עולמו, שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי ואמרינן שם [דף ל"ב] גדולה תורה שאלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי משמע דאם לא בריתי קאי אתרווייהו על מילה ועל התורה, והנה על התורה הפשט פשוט בריתי יום ולילה דכתיב בו והגית יומם ולילה, אבל על המילה אינה נוהגת בלילה, ובתוס' יו"ט נדרים כ' דפסקיה לקרא, אם לא בריתי, אזי יומם ולילה חוקות ש"ו לא שמתי, דהיינו את הכל לא שמתי, והוא דחוק, ויותר נראה דבאמת מילה ותורה שייכים להדדי, וכמ"ש בעוללות אפרים [מאמר שצ"ב] שמילה חצונית היא סיבה למילה פנימית מערלת לב, כשימול ערלת לבבו אז יהי' חדרי לבו פתוחים להבין ולהשכיל עיי"ש, א"כ מילה מבוא למילת הלב להבין ולהשכיל בתורה ומצות, א"כ יש לומר דאם לא בריתי היינו ג"כ מילה דעי"ז בא לשערי תורה להגות יומם ולילה: ומומתק בזה יותר דברי הלבוש דלהכניסו היינו על הגרירה ממצוה זו ללמוד תורה דזה נגרר מתוך המילה דיזכה למול ערלת לבבו להשכיל בתורה ומצות, וכיון דהחויב גמור על אבי האב ללמדו תורה ממילא שייכות הברית יותר עליו, שזהו הגורם לבא לשערי התורה:

20. תוספות הרא"ש מסכת שבת דף קלז עמוד ב

המל את הגרים אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את הגרים, כי נצטוינו לאהוב את הגרים ואי אפשר להיות גר בלא מילה

21. שערים מצויינים בהלכה

ועי' בגמ' דר"א ס"ל דאף מכשירין שאפשר לעשותן מעיו"ט מותר, ומפרש כמלאכת שלמה דלכך סמך פרק זה להפרק דלעיל, משום דשייכי בחד טעמא, דכמו דר"א ס"ל מכשירי מילה שאפשר לעשותן מע"ש מותר לעשותן בשבת, הי"נ ס"ל מכשירי אוכל נפש שאפשר לעשותן מעיו"ט מותר לעשותן ביו"ט.

22. חידושי הריטב"א מסכת שבת דף קלז עמוד ב

ונותנין לתלויה בשבת. אם היתה תלויה כבר מבערב נותנין בתוכה בשבת שמרים ומסננין, דסבר רבי אליעזר דאין דרך בורר בכך, ולא איקרי בורר אלא א"כ בורר להצניע אבל לאוכלו מיד לא, מיהו לכתחילה לא יתלנה.

BMKGH Daf HaYomi on Purim 5:15am

Shachris KeVasikin 6:10am (approx)

Purim Seuda immediately following Shachris